

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 28209/2023
29.11.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић, Владиславе Милићевић, Татјане Миљуш и Јасмине Стаменковић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Златко Милић, адвокат из ..., против тужене „UniCredit banka Srbija“ АД Београд, чији је пуномоћник Тијана Воротовић, адвокат из ..., ради утврђења и стицања без основа, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Крагујевцу Гж 7509/23 од 03.08.2023. године, у седници одржаној 29.11.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Крагујевцу Гж 7509/23 од 03.08.2023. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Крагујевцу Гж 7509/23 од 03.08.2023. године и пресуда Основног суда у Крагујевцу П 22987/21 од 05.04.2023. године, тако што се **ОДБИЈА** као неоснован тужбени захтев тужиље којим је тражила да се утврди да је апсолутно ништава одредба члана 9. став 1. Уговора о готовинском кредиту број ... од 24.04.2019. године, у делу који се односи на наплату трошкова обраде кредита, закључен између тужиље као корисника кредита и тужене као даваоца кредита и да се тужена обавезе да тужиљи на име стицања без основа исплати износ од 4.200,00 динара са законском затезном каматом од 24.04.2019. године до исплате, као и да тужиљи накнади трошкове парничног поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужиља да туженој накнади трошкове целог поступка у износу од 79.300,00 динара у року од 8 дана од дана пријема отправка ове пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Крагујевцу П 22987/21 од 05.04.2023. године, ставом првим изреке, утврђено је да је ништава одредба члана 9. став 1. Уговора о готовинском кредиту број ... од 24.04.2019. године, у делу који се односи на наплату трошкова обраде кредита. Ставом другим изреке, тужена је обавезана да тужиљи исплати износ од 4.200,00 динара са законском затезном каматом од 24.04.2019. године до исплате. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиљи накнади трошкове парничног поступка у износу од 39.356,00 динара са законском затезном каматом од извршности одлуке до исплате.

Пресудом Вишег суда у Крагујевцу Гж 7509/23 од 03.08.2023. године, одбијена је жалба тужене и потврђена првостепена пресуда.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права са позивом на одредбу члана 404. ЗПП.

Одлучујући о дозвољености ревизије у смислу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ 72/11 ... 18/20), Врховни суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији тужене ради уједначавања судске праксе, па је на основу члана 404. став 2. тог закона одлучено као у ставу првом изреке.

Врховни суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. ЗПП, и утврдио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилца је са туженом банком закључила Уговор о готовинском кредиту број ... од 24.04.2019. године, којим је одобрен кредит од 210,000,00 динара са периодом враћања од 95 месеци. Одредбом члана 9. став 1. тачка 1. наведеног уговора предвиђено је да се тужилца обавезује да плати Банци једнократну фиксну накнаду за обраду кредитног захтева од 2,00% од износа одобреног кредита, односно минимум 1.600,00 динара. У обрасцу понуде од 24.04.2019. године, у тачки 3.2. наведена је висина ефективне каматне стопе од 9,60 % на годишњем нивоу, као и укупан износ који ће корисник кредита платити током периода отплате кредита, док је у тачки 3.3. наведена врста и висина свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита између осталог накнада за обраду кредитног захтева од 2,00%, односно 4.200,00 РСД (фиксно). Понуда је потписана од стране овлашћеног лица тужене банке и од стране тужилце. Тужена је од тужилце као корисника кредита 24.04.2019. године наплатила накнаду за одобравање у износу од 4.200,00 динара.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су усвојили тужбени захтев, налазећи да је предметна уговорна одредба ништава, јер по становишту првостепеног суда тужилца у предуговорној фази (пре закључења уговора) није била обавештена о обавези плаћања предметне накнаде, с обзиром да је понуда од 24.04.2019. године достављена у фотокопији, чију је веродостојност тужилца оспорила, уз додатну аргументацију другостепеног суда да је тужена банка имала је право да од тужилце наплати накнаду за обраду кредита, исказану кроз обрачун ефективне каматне стопе, али да тужилца, као кориснику није предочено уговорном одредбом нити у предуговорној фази на шта се ова накнада односи, није прецизирано који су то трошкови обраде кредита, нити су јасно одређени, што је чини противном основним начелима облигационог права, па тужена није доказала да је тужилцу на начин прописан законом и подзаконским актима обавестила о обавези плаћања предметних трошкова пре закључења уговора. Зато је тужена у обавези да тужилца врати наплаћени новчани износ са каматом на основу чланова 104, 210. и 214. ЗОО.

По оцени Врховног суда, становиште нижестепених судова засновано је на погрешној примени материјалног права.

Према члану 103. став 1. Закона о облигационим односима (ЗОО) уговор је ништав ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима и то ако циљ повређеног правила и закон не упућују на нешто друго и на ништавост се по члану 109. пази по службеној дужности. По члану 1065. ЗОО, уговором о кредиту банка се обавезује да кориснику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава, на одређено или неодређено време, за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плаћа уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је утврђено уговором. Уговор о кредиту се закључује у писменој форми што значи да се у писаном тексту уговора мора утврдити износ кредитних средстава, као и услови давања, коришћења и враћања кредита (члан 1066. наведеног закона).

Право банке да обрачунава трошкове и накнаде банкарских услуга поводом закљученог уговора о кредиту произилази из члана 43. Закона о банкама, којим је предвиђена могућност јединственог начина обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова. Ово прво банке је регулисано и подзаконским актима и то Одлуком о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини образаца који се уручују кориснику („Службени гласник РС“ број 65/11), која је донета на основу одредаба Закона о заштити корисника финансијских услуга („Службени гласник РС“ беој 36/11 и 139/14) који се примењује од 05.12.2011. године, па тако и у конкретном случају с обзиром да је предметни уговор о кредиту закључен 24.04.2019. године.

Сходно томе, банка има право на наплату трошкова и накнада банкарских услуга у вези са реализацијом кредита и таква одредба уговора је правно ваљана под условом да је понуда банке садржала врсту и висину свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита уз одређење да ли су фиксни или променљиви, а ако су променљиви – периоде у којима ће се мењати и начин измене, а што је прописано у одредби члана 17. став 4. тачка 10. Закона о заштити корисника финансијских услуга. Наведено обавештавање корисника у предуговорној фази засновано је на једном од основних начела заштите корисника (право корисника на информисање) и обухвата дужност банке да кориснику пружи информације и одговарајућа објашњења о условима који се односе на (између осталог) уговор о кредиту за који је показао интересовање (у даљем тексту: понуду), на начин који ће кориснику омогућити да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и процени да ли ови услови одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији, али који корисника ниједног тренутка неће довести у заблуду (чланови 5. тачка 3. и 17. став 1. наведеног закона).

Сагласно овим законским одредбама у наведеној Одлуци Народне банке Србије („Службени гласник РС“ број 65/11) ближе су утврђени изглед и садржина образаца на којима се понуда уручује кориснику, па је банка дужна да кориснику кредита пре закључења уговора уручи понуду сачињену на одговарајућем обрасцу (образац 1Б-основни подаци о кредиту) који у тачки 3. обухвата трошкове кредита, а у тачки 3.3 врсту и висину свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита (очекивани трошкови у динарима исказују се у апсолутном износу).

Према утврђеном чињеничном стању, предметни уговор о кредиту закључен је 24.04.2019. године и у понуди (образац 1Б - основни подаци о кредиту) од 24.04.2019.

године садржани су основни елементи предметног уговора о кредиту, поред осталог у тачки 3.3. (врста и висина свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита) означени су трошкови једнократне накнаде за обраду кредитног захтева 4.200,00 динара (изражена у апсолутном износу), као и проценат једнократне накнаде 2,00 %, (фиксно). Наведена накнада одговара уговорној одредби члана 9. став 1. тачка 1. уговора, којом се корисник кредита обавезао да туженој плати трошкове накнаде за обраду кредита 2,00 % од износа одобреног кредита. Осим тога у тачки 3.2. понуде одређена је и висина ефективне каматне стопе од 9,60 % на годишњем нивоу и укупан износ који ће корисник платити током периода отплате кредита. Исказивање у понуди укупних трошкова кредита кроз ефективну каматну стопу (ЕКС) показује укупну цену кредита и омогућава кориснику да упоређи истоврсне понуде различитих давалаца финансијских услуга (члан 2. став 1. тачка 21. и члан 17. став 4. тачка 8. Закона о заштити корисника финансијских услуга) што му помаже у доношењу одлуке за који банкарски производ да се определи.

Уговор о кредиту је уговор по приступу чије основне елементе сачињава банка као давалац финансијске услуге, при чему је банка дужна да клијенту, пружи информације о условима који се односе на одобравање кредита, па корисник кредита може да прихвати или не понуђене услове уговора. Нема сумње да банка у овом уговорном односу има доминантан положај, али супротно становишту нижестепених судова, по одредбама Закона о заштити корисника финансијских услуга и означене Одлуке НБС, тужена није била у обавези да доказује структуру нити механизам по коме је добила висину ове накнаде, нити постојање стварних трошкова, већ је тужила садржином понуде у предуговорној фази, обавештена о врсти и висини накнаде и да ли је фиксна или променљива. Исказивањем у понуди и у уговору накнаде за банкарску услугу (трошкови накнаде за одобравање, фиксна, изражена у апсолутном новчаном износу у понуди и процентуално у уговору) задовољава се и услов одређености уговорне обавезе (врста и висина/фиксна или променљива) у смислу чланова 8. и 19. став 1. тачка 12. Закона о заштити корисника финансијских услуга, као и члана 50. ЗОО.

Понуда је састављена 24.04.2019. године и банка је на основу члана 17. став 4. тачка 20. Закона о заштити корисника финансијских услуга, навела да је обавезују подаци из понуде до 24.04.2019. године. Тужила је таквим поступањем тужене, као понудиоца у потпуности информисана о условима кредита у предуговорној фази и дата јој је могућност да понуду размотри и о њој одлучи, што је и била законска обавеза банке. У конкретном случају дошло је до закључења уговора о кредиту 24.04.2019. године, на основу понуде од 24.04.2019. године, која јој је уручена што је тужила потврдила потписујући Понуду за закључење уговора. Прихватањем учињене понуде уговор се сматра закљученим (чланови 31. и 32. ЗОО), а по члану 12. Закона о заштити корисника финансијских услуга тужила је као корисник имала право да одустане од закљученог уговора о кредиту у року од 14 дана од дана закључења уговора без навођења разлога за одустанак, уколико је накнадно утврдила да услови уговора не одговарају њеним потребама и финансијској ситуацији. Зато супротно становишту нижестепених судова, предметна уговорна одредба није противна основним начелима облигационог права, а чињеница да је тужила оспорила понуду зато што је достављена у фотокопији, нема утицаја. Како предметна уговорна одредба није ништава, тужила неосновано потражује наплаћени новчани износ са законском затезном каматом на основу чланова 104. став 1, 210. и 214. Закона о облигационим односима.

Како су преиначене нижестепене пресуде и одбијен тужбени захтев, поводом ревизије туженог, то су преиначене нижестепене пресуде и у погледу одлуке о трошковима, тако што је одбијен захтев тужиле за накнаду трошкова поступка.

На основу члана 416. став 1. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у ставу другом изреке.

Тужена је успела у поступку по ревизији, па јој на основу чланова 153. став 1, 154. и 163. став 2. у вези члана 165. став 2. ЗПП припадају трошкови целог поступка према оствареном успеху у спору. Висина је одмерена на име тражених трошкова за састав једног образложеног поднеска од стране адвоката у износу од 9.000,00 динара и заступања на два одржана рочишта у износу од 10.500,00 динара и за састав жалбе и ревизије по 18.000,00 динара, према важећој Адвокатској тарифи („Службени гласник РС“ 37/2021 од 14.04.2021. године). Трошак судске таксе признат је на име таксе за жалбу и другостепену одлуку у износу по 1.900,00 динара, таксе на ревизију од 3.800,00 динара и ревизијску одлуку 5.700,00 динара, према Тарифном броју 1. Таксене тарифе Закона о судским таксама („Службени гласник РС“, бр. 28/94 ... 95/18) што све укупно чини износ од 79.300,00 динара. Како обрачун о награди и накнади трошкова адвоката за састав поднеска, жалбе и ревизије не садржи елементе рачуна прописане одредбом чл. 42. Закона о порезу на додату вредност законом, то се трошкови на име ПДВ, за пружену адвокатску услугу, не могу признати као стварни трошак странке у смислу одредаба чл. 153. и 154. ЗПП.

Имајући у виду напред изнето, Врховни суд је на основу члана 165. став 1. ЗПП одлучио као у ставу трећем изреке.

Председник већа - судија
Звездана Лутовац, с.р.

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић